

Komunikat FOR 27/2020: Czego nie mówi informacja o nowelizacji budżetu?

- Rządowa informacja o nowelizacji budżetu państwa niewiele mówi o stanie finansów państwa. Nawet w normalnych czasach budżet państwa odpowiada za mniej niż połowę wydatków państwa – pieniądze podatników wydają też m.in. samorządy, ZUS czy NFZ. W czasie pandemii dodatkowo rząd wypchnął istotną część wydatków antykryzysowych do PFR i BGK, które odpowiadają za tzw. tarczę finansową i Fundusz Przeciwdziałania COVID-19.
- Najważniejszą informacją podaną przez rząd jest obniżenie prognozy dochodów o prawie 37 mld zł, co przede wszystkim ma być efektem niższych o 26 mld zł dochodów z VAT. Luka VAT, która do 2018 roku spadała, teraz gwałtownie wzrosła. Niestety z informacji rządu nie dowiemy się niczego o wpływach ze składek na ubezpieczenie społeczne (przede wszystkim ZUS i NFZ), które obok podatków są drugim najważniejszym źródłem dochodów państwa.
- Informacja o wzroście wydatków budżetu państwa mówi niewiele, gdyż większość wydatków antykryzysowych jest realizowana poza budżetem państwa. Zgodnie z nowelizacją wydatki budżetu państwa mają wzrosnąć w całym roku o prawie 73 mld zł, podczas gdy według informacji Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej tylko do 19 sierpnia koszt programów antykryzysowych przekroczył 130 mld zł, ale większość z nich sfinansowano rosnącym zadłużeniem BGK i PFR, a nie wydatkami budżetowymi. Brakuje informacji, czy wzrost wydatków budżetu ma wynikać z dodatkowych programów, przejęcia przez budżet państwa części kosztów programów już realizowanych przez PFR i BGK, czy może prefinansowania jakichś wydatków na 2021 rok.

20 sierpnia Kancelaria Premiera poinformowała o przyjęciu przez rząd projektu ustawy o nowelizacji budżetu państwa na 2020 rok oraz przedstawiła najważniejsze liczby dotyczące samego budżetu państwa. Jednak nawet w normalnych czasach budżet państwa stanowi tylko część finansów publicznych – w 2019 roku z wydatków państwa w kwocie 956 mld zł tylko 414 mld zł stanowiły wydatki budżetu. Poza budżetem pieniądze podatników wydają jeszcze przede wszystkim samorządy, ZUS (a dokładniej zarządzany przez ZUS Fundusz Ubezpieczeń Społecznych) i NFZ. Do tych instytucji w 2020 roku z przytupem dołączyły PFR i BGK, które realizowały tzw. tarczę finansową oraz Fundusz Przeciwdziałania COVID-19. Mimo że były to rządowe instrumenty walki ze skutkami pandemii, to działały poza budżetem państwa. Limit wydatków obu funduszy wynosił 200 mld zł, z czego dotychczas wydano ponad 100 mld zł (o ile PFR publikuje regularnie informacje o wydatkach z tarczy, o tyle BGK podaje znacznie mniej

informacji o wydatkach z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19). Informacja o wydatkach budżetu państwa, pomijając wydatki BGK i PFR, *de facto* przemilcza największe wydatki antykryzysowe rządu.

Najważniejszą informacją opublikowaną przez rząd są zrewidowane prognozy dochodów budżetu państwa, które mają być o prawie 37 mld zł niższe. Największa rewizja dotyczy wpływów z VAT, które zgodnie z infografiką opublikowaną przez Ministerstwo Finansów mają wynieść 170 mld zł zamiast 196 mld zł. Taki wynik oznaczałby istotny spadek ściągальności i wzrost luki VAT. Według (konserwatywnych) prognoz rządowych realny spadek PKB w 2020 roku ma wynieść 4,6%, jednak można przypuszczać, że stanowiące podstawę VAT konsumpcja i inwestycje publiczne spadną mniej, a głównym źródłem spadku będą inwestycje prywatne, na których efektywna stawka VAT jest bliska zera. To w połączeniu z prognozowaną inflacją (CPI: 3,3%) oznacza, że podstawa VAT spadnie niewiele w porównaniu do 2019 roku, natomiast wpływy z VAT mają być niższe o ponad 5% – co świadczy o istotnym wzroście luki VAT. Jako FOR wielokrotnie ostrzegaliśmy o cykliczności wpływów VAT, wskazując, że istotna część poprawy ściągальności obserwowanej w latach 2015–2018 wynikała z dobrej koniunktury i może ulec odwróceniu.

Komunikat rządowy nie mówi nic o wpływach składkowych, które po podatkach są drugim najważniejszym źródłem dochodów państwa. Recesja spowodowana przez pandemię COVID-19 uderzyła w rynek pracy i w efekcie we wpływy ze składek na ubezpieczenie społeczne. Plany sprzed pandemii zakładały, że wpływy ZUS i NFZ w 2020 roku wzrosną o ponad 5% w stosunku do 2019 roku i będą o odpowiednio 11 i 5 mld zł wyższe niż rok wcześniej. Tymczasem według prof. Gertrudy Uścińskiej do 19 sierpnia 2020¹ wpływy składkowe były o 4% (7,6 mld zł) niższe niż w analogicznym okresie roku ubiegłego. Oznacza to, że nawet jeśli do końca roku składki i podatki będą już wpływały we wcześniej założonym tempie, to na tą chwilę luka między planami a realizacją wynosi ok. 15 mld zł.

Najwięcej niejasności dotyczy wzrostu wydatków budżetu państwa, który zgodnie z nowelizacją ma wynieść 72,7 mld zł. Dotychczasowa polityka rządu polegała na wypychaniu większości kosztów programów antykryzysowych poza budżet, czego najlepszymi przykładami są tzw. tarcza finansowa oraz Fundusz Przeciwdziałania COVID-19, które były finansowane obligacjami PFR i BGK. Ponieważ obligacje te są gwarantowane przez Skarb Państwa, to w ostatecznym rozrachunku koszty obu tych instrumentów poniesie podatnik, ale na razie nie są wykazywane one jako wydatek budżetu. W tym kontekście rodzi się pytanie: Skoro istniejące projekty antykryzysowe są finansowane w większości poza budżetem, to co jest źródłem wzrostu wydatków budżetu? Czy chodzi o nowe programy, czy prefinansowanie wydatków na przyszły rok (o czym pisze redaktor Chądzyński²), czy może jednak część kosztów

¹ <https://www.tokfm.pl/Tokfm/7,103090,26225382,prezes-zus-sytuacja-przedsiębiorców-platników-i-ubezpieczonych.html>

² <https://twitter.com/MarekChadzynski/status/1296420263832231936>

tarczy albo Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 budżet państwa pokryje już teraz? Niestety informacje podane przez Kancelarię Premiera nie pozwalają odpowiedzieć na nie jednoznacznie.

Komunikat o nowelizacji budżetu nie zawiera żadnych istotnych informacji o tym, jakie wydatki budżetu państwa mają rosnąć, natomiast zawiera puste stwierdzenie o tym, jak nowelizacja budżetu państwa ma być źródłem impulsu rozwojowego. Stwarza to błędne wrażenie, że nie ważne, na co, a ważne, że państwo wydaje więcej, a zatem będzie dobrze. W rzeczywistości finansowany długim wzrost nieproduktywnych wydatków zapewne będzie miał efekt odwrotny, negatywnie wpływając na wzrost gospodarczy. Jednocześnie skoncentrowanie dyskusji na samych wydatkach państwa odwraca uwagę od innych strukturalnych barier hamujących rozwój polskiej gospodarki. Najlepszym przykładem może być tu zakaz handlu w niedzielę, który już w momencie wprowadzenia wzbudzał liczne wątpliwości, a teraz w trakcie pandemii jest jeszcze trudniejszy do obrony. Dlaczego przy osłabionym wzroście gospodarczym chętnym do pracy w niedzielę państwo ma tego zakazywać? I dlaczego w sytuacji, gdy tak ważne jest unikanie tłoku, państwo chce ograniczyć możliwość rozłożenia zakupów na sześć zamiast na siedem dni w tygodniu?

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn, możesz się skontaktować:

Patrycja Satora, dyrektor ds. rozwoju FOR

Tel. 500 494 173

patrycja.satora@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

KONTAKT DO AUTORÓW

dr Aleksander Łaszek

Główny Ekonomista

e-mail: aleksander.laszek@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A · 02-628 Warszawa · tel. +48 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl · www.for.org.pl

[f/FundacjaFOR](https://www.facebook.com/FundacjaFOR) · [t@FundacjaFOR](https://twitter.com/FundacjaFOR)